

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Видавничий дім «Гельветика»

*До 190-річчя Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова*

*До 20-річчя Навчально-наукового інституту філософії
та освітньої політики*

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

Випуск 2 (14)

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Русаків Сергій Сергійович, кандидат філософських наук, доцент, професор кафедри філософської антропології, філософії культури та культурології, директор Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Україна

Члени редакційної колегії:

Васильєва Ірина Василівна, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Україна

Шкіль Світлана Олександрівна, доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Україна

Стасевич-Беньковська Агнешка, доктор гуманітарних наук, доцент, Інститут американських студій та польської діаспори, Ягеллонський університет, Польща

Доценко Віктор Олегович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри всесвітньої історії та археології, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Україна

Журба Михайло Анатолійович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та археології, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Україна

Потільчак Олександр Валентинович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Україна

Агнесе Кукеле, кандидат геологічних наук (геоархеологія) за спеціалізацією з оцінки пам'яток культурної спадщини, науковий співробітник, Латвійський Університет, Латвія

Крилова Світлана Анатоліївна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри теоретичної і практичної філософії, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Герасимова Ельвіра Миколаївна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії і соціальної антропології імені професора І. П. Стогнія факультету історичної і соціально-психологічної освіти, Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Улла Шакір, доктор філософії, науковий співробітник, Південний університет науки і техніки Китаю, Китай

Гоц Людмила Сергіївна, кандидат культурології, доцент кафедри культурології та міжкультурних комунікацій, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Україна

Денисюк Жанна Захарівна, доктор культурології, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Україна

Дичковський Степан Іванович, доктор культурології, професор, професор кафедри артменеджменту та івенттехнологій, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Україна

Карповець Максим Вячеславович, кандидат філософських наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту соціально-гуманітарного менеджменту, Національний університет «Острозька академія», Україна

Сабадаш Юлія Сергіївна, доктор культурології, професор, завідувачка кафедри культурології, Маріупольський державний університет, Україна

Трач Юлія Василівна, доктор культурології, професор, проректор з наукової роботи, Київський національний університет культури і мистецтв, Україна

Дичек Береніка, доктор суспільних наук, доцент, Факультет соціальних наук, Інститут соціології, Вроцлавський університет, Польща

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол засідання № 13 від 29.05.2025 р.)

Науковий журнал «Культурологічний альманах» зареєстровано друкованим медіа
(Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 2694 від 05.09.2024 року)

Ідентифікатор медіа: R30-04519

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Український державний університет імені Михайла Драгоманова
(вул. Пирогова, 9, м. Київ, 01601, e-mail: rector@udu.edu.ua, тел. (044) 234-11-08).

Періодичність: 4 рази на рік.

Мови видання: українська, англійська, польська, німецька, французька, болгарська, румунська

На підставі Наказу МОН України від 10.10.2022 р. № 894 (додаток 2) журнал включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» зі спеціальностей В7 – Релігієзнавство, В9 – Історія та археологія, В10 – Філософія, В12 – Культурологія та музеєзнавство.

Офіційний сайт видання: <https://almanac.npu.kiev.ua>

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2786-7242 (Print)
ISSN 2786-7250 (Online)

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2025
© Видавничий дім «Гельветика», 2025

EDITORIAL BOARD:

Chief editor:

Rusakov Serhii Serhiiovych, PhD in Philosophy, Associate Professor, Professor at the Department of Philosophical Anthropology, Philosophy of Culture and Cultural Studies, Director of the Educational and Research Institute of Philosophy and Educational Policy, Dragomanov Ukrainian State University, Ukraine

Members of the Editorial Board:

Vasylieva Iryna Vasylivna, Doctor of Philosophy, Professor, Head of the Department of Philosophy, Bioethics and History of Medicine, Bogomolets National Medical University, Ukraine

Shkil Svitlana Oleksandrivna, DSc (Philosophy), Professor, Leading Researcher, Dragomanov Ukrainian State University, Ukraine

Stasiewicz-Bieńkowska Agnieszka, Doctor of Humanities, Associate Professor, Institute of American Studies and Polish Diaspora, Jagiellonian University, Poland

Dotsenko Viktor Olehovych, Doctor of History, Associate Professor, Professor at the Department of World History and Archeology, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine

Zhurba Mykhailo Anatoliiovych, Doctor of History, Professor, Head of the Department of World History and Archeology, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine

Potylchak Oleksandr Valentynovych, Doctor of History, Professor, Head of the Department of Resource Studies and Special Historical Disciplines, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine

Agnese Kukela, Candidate of Geological Sciences (Geoarchaeology) Specializing in the Evaluation of Cultural Heritage Monuments, Research Associate, University of Latvia, Latvia

Krylova Svitlana Anatoliivna, DSc (Philosophy), Professor, Professor at the Department of Theoretical and Practical Philosophy, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

Herasymova Elvira Mykolaivna, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Associate Professor at the Department of Philosophy and Social Anthropology, Department of History and Social and Psychological Education of Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

Ullah Shakir, PhD, Research Fellow, Southern University of Science and Technology China, China

Hots Liudmyla Serhiivna, PhD in Cultural Studies, Senior Lecturer at the Department of Cultural Studies and Intercultural Communication, National Academy of Culture and Arts Management, Ukraine

Denysiuk Zhanna Zakharivna, Doctor of Cultural Studies, Vice-Rector for Research and International Relations, National Academy of Managers of Culture and Arts, Ukraine

Dychkovskiy Stepan Ivanovych, DSc (Cultural Studies), Professor, Professor at the Department of Arts Management and Event Technologies, National Academy of Culture and Arts Management, Ukraine

Karpovets Maksym Viacheslavovych, PhD in Philosophy, Associate Professor, Director of the Scientific and Educational Institute of Socio-Humanitarian Management, the National University of "Ostroh Academy", Ukraine

Sabadash Yuliia Serhiivna, Doctor of Cultural Studies, Professor, Head of the Department of Cultural Studies, Mariupol State University, Ukraine

Trach Yuliia Vasylivna, DSc (Cultural Studies), Professor, Vice Rector for Research, Kyiv National University of Culture and Arts, Ukraine

Dyczek Berenika, doktor, adiunkt, Instytucja Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Socjologii, Polska

Recommended for printing by the Academic Council of Dragomanov Ukrainian State University (protocol No. 13 as of 29.05.2025)

"Culturological Almanac" is registered as print media
(Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine:
Decision No. 2694 as of 05.09.2024)

Media ID: R30-04519
Media entity – Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University
(Pirogova str., 9, Kyiv, 01601, e-mail: rector@udu.edu.ua, tel. (044) 234-11-08).
Frequency: four times a year

Publication languages: Ukrainian, English, Polish, German, French, Bulgarian, Romanian

Based on the Order of MES of Ukraine as of 0.10.2022, No. 894 (annex 2), the journal is included in the List of scientific professional (B category) editions of Ukraine (specialties: B7 – Religion Studies, B9 – History and Archaeology, B10 – Philosophy, B12 – Cultural Studies and Museum Studies).

Official web-site: <https://almanac.npu.kiev.ua>

Articles are checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com
developed by the Polish company Plagiat.pl.

ISSN 2786-7242 (Print)
ISSN 2786-7250 (Online)

© Dragomanov Ukrainian State University, 2024
© Publishing House "Helvetica", 2024

Бондар Юлія Олександрівна,

аспірантка кафедри історії

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

orcid.org/0000-0002-4411-0012

advocate.bondar@gmail.com

ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ РСР У ПОВОЄННЕ ДВАДЦЯТИРІЧЧЯ (1946–1965 РР.) У РОБОТАХ ІСТОРИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Метою статті є аналіз особливостей діаспорної історіографії промислового розвитку Української РСР у повоєнний період (1946–1965 рр.).

Теоретико-методологічний інструментарій базується на антропологізації історичних досліджень, яка містить надпартійність, сцієнтизм, культурологізм і такі принципи історичного дослідження, як історизм, об'єктивність, системність, всебічність та наступність.

Автор наголошує на тому, що діаспорна, еміграційна історіографія є доволі специфічною і водночас вкрай важливою частиною історіописання української повоєнної промисловості. У статті робиться акцент на тому, що історія української нації нового та новітнього періодів породила низку міграційних хвиль, у результаті яких за межами України утворилася стійка діаспора з представників українського етносу, які ментально не розірвали зв'язки зі своєю Батьківщиною, а як матеріально, так і морально продовжували й продовжують залишатися частиною українського світу.

З'ясовано, що існування в діаспорному історіописанні різних, подеколи протилежних, взаємовиключних положень і навіть концепцій свідчить про загальну демократизацію суспільно-політичних, громадських умов розвитку наукової думки і саму можливість існування інакодумства, що, своєю чергою, є рушійною силою прогресу та руху до об'єктивності й пошуку історичної правди.

У статті визначено, що українська діаспорна історіографічна традиція, присвячена аналізу особливостей розвитку промисловості Української РСР у повоєнне двадцятиріччя, значно відрізняється від радянського історіописання: попри відсутність можливості працювати з першоджерелами в радянських архівах (утім, у радянських істориків такої можливості теж не було), оперуючи тільки опублікованими матеріалами, але вільні від партійного диктату й спроможні застосовувати у своїх дослідженнях весь наявний теоретико-методологічний інструментарій історичної науки, українські історики в еміграції змогли створити набагато більш об'єктивнішу концепцію історії української промисловості повоєнного двадцятиріччя (1946–1965 рр.). Ба більше, після здобуття Україною незалежності саме діаспорний історіографічний наратив ліг в основу зароджуваного історіописання зазначеної теми в сучасній українській історичній науці.

Ключові слова: виробництво, діаспора, економіка, індустрія, історіографія, історіописання, повоєнна відбудова, промисловість, робітництво, техніка, УРСР.

Bondar Yuliya,

Postgraduate Student at the Department of History

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

orcid.org/0000-0002-4411-0012

advocate.bondar@gmail.com

THE INDUSTRY OF THE UKRAINIAN SSR IN THE POSTWAR TWENTY-YEAR PERIOD (1946–1965) IN THE WORKS OF UKRAINIAN DIASPORA HISTORIANS

The article studies the diaspora historiography of the industrial development of the Ukrainian SSR in the postwar period (1946–1965). The author stresses that diaspora, migration historiography is a rather specific and, at the same time, crucial part of the historiography of the Ukrainian postwar industry. The research highlights that the history of the Ukrainian nation of the modern and contemporary periods has given rise to a range of migration waves, which formed a stable diaspora of representatives of the Ukrainian ethnic group outside Ukraine who did

not mentally break ties with their homeland and continued and continue to be part of the Ukrainian world both financially and morally.

It is found that the existence of various, sometimes opposite, mutually exclusive provisions and even concepts in diaspora historiography proves the general democratization of socio-political and public conditions for the development of scientific thought and the very possibility of dissent, which, in turn, is the driving force behind progress and the movement towards objectivity and the search for historical truth.

The article determines that the Ukrainian diaspora historiographical tradition devoted to the analysis of development peculiarities of the Ukrainian SSR's industry in the postwar twenty-year period differs significantly from Soviet historiography. Despite the inability to work with primary sources in the Soviet archives (however, Soviet historians did not have such an opportunity either), using only published materials, free from party dictates and allowed applying in their research all the existing theoretical and methodological tools of historical science, Ukrainian historians in exile could create a much more objective concept of the history of Ukrainian industry in the postwar twenty-year period (1946–1965). Moreover, after Ukraine gained its independence, it was the diasporic historiographical narrative that laid the groundwork for the rising historiography of the relevant topic in modern Ukrainian historical scholarship.

Key words: production, diaspora, economy, industry, historiography, history writing, postwar reconstruction, manufacturing, labor, technology, Ukrainian SSR.

Окремою, доволі специфічною і водночас украй важливою частиною історіописання української повоєнної промисловості є українська діаспорна історіографічна традиція.

Багатостраждальна історія української нації нового та новітнього періодів породила низку міграційних хвиль, у результаті яких за межами України утворилася стійка діаспора з представників українського етносу, які ментально не розірвали зв'язки зі своєю Батьківщиною, а як матеріально, так і морально продовжували (і продовжують) залишатися частиною українського світу.

Метою статті є аналіз особливостей діаспорної історіографії промислового розвитку Української РСР у повоєнний період (1946–1965 рр.).

Серед наукових праць, які тотожні предмету нашого дослідження, варто виокремити роботи А. Атаманенко (Атаманенко, 2013), Я. Калакури (Калакура, 2004), Д. Нефьодова (Нефьодов, 2018), О. Яся (Ясь, 2005).

Країнами найбільшого зосередження українських мігрантів традиційно стали США та Канада, на території яких протягом другої половини ХХ століття відродились або утворилися наново Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка, Українська вільна академія наук, Український вільний університет, Українське історичне товариство. У зазначений період активно утворюються українознавчі кафедри та студії в Гарвардському, Альбертському, Оттавському, Торонтському, Манітобському, Саскачеванському, Стенфордському, Колумбійському університетах США та Канади (Нефьодов, 2018, с. 266). На чужині українські

мігранти стикалися із системними проблемами та труднощами як науково-організаційного, так і навколонукового характеру. Знакові щодо цього й висновки дослідника О. Яся, який наголосив, що тривалий та складний процес інтеграції українських учених до західного середовища зумовлений цілим комплексом причин: еміграційний статус української науки, конфронтація різних науково-організаційних традицій, постійна зміна соціокультурних умов побутування, відмінні інтеграційні можливості, система мотивацій та світоглядних цінностей у різних поколінь дослідників, перманентна актуалізація ідеологічних і національно-патріотичних стереотипів тощо. На думку науковця, виняткову роль в ідеологізації та деформації науково-дослідної і науково-організаційної діяльності на еміграції та в діаспорі відігравало перенесення невирішених соціокультурних проблем України в еміграційне середовище: незавершеність процесів модернізації та формування української ідентичності в першій третині ХХ ст., існування субрегіональних форм національної свідомості – наддніпрянці та галичани, відсутність повноцінної Української держави як джерела легітимаційної мотивації національно-державних устремлінь тощо (Ясь, 2005, с. 357). І водночас, не маючи доступу до радянських архівів, користуючись лише тими джерелами, які були у відкритому доступі, українські діаспорні науковці, перебуваючи у вільному світі, змогли створити альтернативну радянській історіографічну традицію.

Серед переліку праць науковців української діаспори, найперше треба виокремити

монографії Б. Винара «Економічний колоніалізм в Україні» (Винар, 1958), «Українська промисловість. Студія Советського колоніалізму» (Винар, 1964), «Матеріали до історії економічних дослідів на еміграції (1919–1964)» (Винар, 1965), Д. Солов'я «Політика ЦК КПСС у плануванні розвитку промисловості та промислових кадрів на Україні» (Соловей, 1960), «Фінансовий визиск України» (Соловей, 1965), К. Кононенко «Колоніальний визиск – основа советської індустріалізації» (Кононенко, 1965), «Україна і Росія. Соціально-економічні підстави української національної ідеї. 1917–1960» (Кононенко, 1965), І. Коропецького «Дещо про минуле, недавнє минуле та сучасне української економіки» (Коропецький, 1965).

Оцінюючи реформи з децентралізації управління радянською промисловістю, українські діаспорні історики виокремлювали два етапи в розвитку цього процесу: 1) до 1957 р.; 2) після 1957 р. За їх розумінням, для першого етапу основним питанням було реформування взаємовідносин між адміністративними органами союзної і республіканської промисловості, тоді як на другому основну роль відігравали вже раднаргоспи й набагато більшого значення набирала проблема не так розмежування організаційно-адміністративного порядку, скільки сама природа змін та їх оцінка з позицій оперативного-економічного та політичного керівництва. Дослідник Б. Винар констатує, що в СРСР практично реалізовано принцип єдності політичного та господарського керівництва, причому державні органи управління радянською промисловістю явно підпорядковані політичним вимогам КПРС та її центрального апарату. Оскільки КПУ була тільки обласною організацією КПРС без жодних автономних прав, то таке становище безпосередньо впливало і на взаємовідносини між керівними органами української і російської промисловості. Так, дослідник доходить висновку, що централізаторські напрями радянської економічної політики здійснювалися за безпосередньою допомогою адміністративного апарату управління радянською промисловістю і що її організаційна побудова повністю відповідала її основним принципам та вимогам (Винар, 1964, с. 99).

На думку Б. Винара, при виконуючи свої програмні завдання, радянська економічна політика вважала українську промисловість та весь

господарський простір України невід'ємною та інтегральною частиною загальносоюзного комплексу, що призводило до того, що: а) чинні територіальні органи управління українською промисловістю (раднаргоспи) не виконували свої функції з погляду українських промислових інтересів як певної органічної й історичної категорії, а діяли в інтересах цілого СРСР та його диспозиційного осередку, що перебував поза межами України (ЦК КПРС, Верховна Рада СРСР, Рада міністрів СРСР); б) республіканські органи управління українською промисловістю характеризувалися відсутністю сили, оскільки організаційна структура раднаргоспів та їх статутні зобов'язання не давали їм змоги впливати на майбутній обсяг та профіль промислового виробництва в Україні і тим самим займатися такими важливими питаннями для розвитку промисловості, як, наприклад, питання повного перспективного планування (у виробничому й географічному аспектах), визначення величини капіталовкладень в українську промисловість, розподіл доходів з української промисловості, її фінансування (Винар, 1964, с. 101).

Оцінюючи специфіку капіталовкладень в українську повоєнну промисловість історик Д. Соловей зазначає, що вони складалися: а) із втрат економіки України на користь РРФСР від систематичного недодавання капіталовкладень в українську промисловість; б) із штучного (внаслідок політики недодавання капіталовкладень у промисловість УРСР та штучного гальмування в ній багатьох галузей виробництва) звужування в Україні ринку праці та вивезення з України найкращих робітничих кадрів: робітників, інженерів, науковців, які вимушені створювати матеріальні цінності не в Україні й не для українського народу, а за її межами, переважно в РРФСР, організовуючи й розбудовуючи її господарство, створюючи їй додаткові матеріали вартості, скріплюючи її економіку й мілітарну потужність; в) із втрат промисловості України на користь РРФСР від штучного колоніального (під фальшивим гаслом «кооперування») затримування розвитку цілої низки важливих і рентабельних промислових галузей, для яких Україна мала свою сировину, а саме: металообробної, машинобудівної, шкіряної, взуттєвої, хімічної, текстильної промисловості й різних галузей легкої промисловості. Натомість ці галузі виробництва старанням

Президії ЦК КПРС широко розбудовували в РРФСР; г) від вивозу з України, переважно до РРФСР, а частково й на експорт, за дешевими, нерентабельними для української промисловості цінами, що їх установлювали в Москві, сировини та півфабрикатів, і завезення в Україну, переважно з тієї ж РРФСР за високими, рентабельними для економіки РРФСР цінами виробів, що їх виготовлено з сировини й півфабрикатів, добутих в Україні (Соловей, 1965, с. 52). Так, історик намагається довести класичний колоніальний характер розвитку повоєнної української промисловості.

Йому вторить інший діаспорний фахівець К. Кононенко, який наголошує на тому, що в повоєнний період розбудова російської промисловості порівняно з Україною здійснювалася більш прискореними темпами й у ширших розмірах: за розрахунками дослідника, якщо індекс промислового розвитку України в 1958 р. порівняно з 1913 р. прийняти за 100, то для Росії він буде 165 (Кононенко, 1965, с. 436).

Оцінюючи реформу управління промисловістю, діаспорні вчені головною та фактично єдиною причиною називали кризу планової системи, децентралізація ж, навпаки, не була її метою, вона прийшла як кінцевий підсумок змін у плануванні: відмови від галузевого планування згори й перехід до комплексного планування в укрупнених об'єктах за територіальною ознакою. Сприяла деякому підвищенню прав місцевих органів і необхідність підсилення їхньої відповідальності за виконання планів. Так, вищезазначений історик К. Кононенко акцентує увагу на тому, що поширення прерогатив місцевих органів не тільки не було бажаним, а навпаки, розглядалося як зло, наслідком якого треба запобігти посиленням централізації тих функцій, що не переходили до раднаргоспів: «Місцеві органи – не господарі, а лише виконавці, яким вільно вирішувати тільки про те, як краще виконати розпорядження господаря, тобто центру. Раднаргоспи безпосередньо не підпорядковувалися центрально-імперському уряду, лише через республіканські. Це нібито підвищувало повновладдя останніх порівняно з тим, що було при союзно-республіканських міністерствах, коли республіканський міністр підлягав одночасно і республіканському уряду, і союзному міністру, головно останньому. Але таке підсилення

ролі республіканського уряду лише уявне» (Кононенко, 1965, с. 459).

Дослідник доходить висновків, що в справі керівництва українською промисловістю українські функціонери є не господарями, а лише виконавцями розпоряджень імперської влади. Так, ні в питанні власності на промислові потужності, ні в питанні промислової розбудови країни, характеру, обсягу й змісту промислової діяльності, ні в розпорядженні майном, виробництвом і його результатами, – ні в чому із цього Україна не є суверенним суб'єктом права: «Промисловість України – це промисловість метрополії, розташована в колоніальному терені, де діють чинники метрополії, наділені нею більшими чи меншими повноваженнями в управлінні» (Кононенко, 1965, с. 463).

Квінтесенцією діаспорної історичної науки справедливо вважається монографія канадського історика українського походження Ореста Субтельного «Україна. Історія», перше англomовне видання якої побачило світ у 1988 р. і у 1991 р. перекладена філологом Ю. Шевчуком українською мовою (Субтельний, 1991). Надаючи оцінку рівню повоєнної відбудови української промисловості, О. Субтельний зазначає, що до 1950 р. промислове виробництво в Україні вже на 15 % перевищувало рівень 1940 р., у західноукраїнському регіоні промислове виробництво зросло на 230 % і в 1950-х рр. Україна знову стала однією з провідних індустріальних країн Європи, виплавляючи, наприклад, більше чавуну на душу населення, ніж Велика Британія, Західна Німеччина та Франція, а за видобутком вугілля майже дорівнювала Західній Німеччині. Водночас О. Субтельний об'єктивно зазначає, що хоча українська промисловість порівняно з довоєнним періодом стала навіть потужнішою, її частка в загальнопромисловому виробництві СРСР впала, оскільки нові індустріальні центри, що виникли за Уралом, розвивалися ще швидшими темпами. До того ж зростання промисловості не привело до підвищення життєвого рівня, легка промисловість ледве досягала 80 % довоєнних показників (Субтельний, 1991, с. 422).

Характеризуючи суперечливу економічну реформу на основі раднаргоспів, О. Субтельний назвав її «...спробою перемістити центр планування економіки від московських міністерств до

обласних органів з метою оминати вузькі місця бюрократичної організації та чиновництво в центрі». За підрахунками О. Субтельного, під контроль раднаргоспів України передано понад 10 тис. промислових підприємств, і під кінець 1957 р. вони наглядали за 97 % заводів Української РСР (порівняно з 34 % в 1953 р.). Хоча реформа М. Хрущова не виправдала пов'язаних з нею сподівань, «гідне подиву зростання валового національного продукту СРСР, що аж до 70-х років перевищував показники Сполучених Штатів Америки, сприяло піднесенню життєвого рівня й різко контрастувало з періодом сталінського правління. Так, в Українській РСР між 1951 та 1958 рр. прибутки промислового робітника в середньому зросли на 230 %» (Субтельний, 1991, с. 438).

Стоять особняком у діаспорному історіографічному наративі роботи В. Свистуна (Свистун, 1959) та І. Майстренка (Майстренко, 1948; 1955; 1978; 1979; 1983). Праця В. Свистуна, українського політичного й громадського діяча, адвоката, публіциста, яка має назву «Моя друга поїздка на Україну», іде в різкий контраст з усією наявною діаспорною традицією, тому що на сторінках указаної роботи автор виключно позитивно оцінює всі ті зміни, які відбувалися в Українській РСР за 1954–1957 рр. Так, оцінюючи реформу управління промисловістю, В. Свистун зазначає, що «...для України ці зміни корисні тим, що поширили її права і зміцнили її індустрію. Реорганізація управління індустрією за територіальним принципом безперечно дала місцевим людям кращу нагоду рости разом з ростом індустрії. Місцеві люди будуть мати більшу спроможність просуватися вперед у технічному й адміністративному напрямках, висуватися на відповідальні і провідні пости» (Свистун, 1959, с. 23). Також автор загалом дуже високо оцінює загальний рівень повоєнної української промисловості, вказуючи на те, що українська індустрія «...вже сьогодні в деяких галузях посідає перше місце в Європі» (Свистун, 1959, с. 24).

Інший діаспорний історик І. Майстренко, який теж стоїть окремо від усієї усталеної діаспорної історіографії, також у позитивному ключі оцінює господарську реформу М. Хрущова, орієнтовану на децентралізацію управління економікою. Заміна дійсної зі сталінських часів галузевої системи управління із

численними союзними міністерствами кожної галузі промисловості на територіально-виробничу мало позитивне значення тому, що кожна союзна республіка тепер мала свій республіканський раднаргосп, який самостійно керував промисловістю, розташованою її території. Це, на думку І. Майстренка посилювало економічну незалежність союзних республік. Галузеві міністерства в Москві були замінені Державними комітетами, які, однак, не втручалися в управління промисловістю, а займалися тільки науково-технічними й плановими проблемами.

У результаті утворення раднаргоспів союзні республіки зосередили у своїх руках управління майже всією промисловістю, яка розташовувалася на їх території. Так, на території Української РСР 97 % усієї промислової продукції виробляли підприємства, підпорядковані безпосередньо уряду УРСР (Майстренко, 1978, с. 164). Навіть так звані місницькі тенденції І. Майстренко оцінює в позитивному світлі, оскільки, на його думку, «...місництво в національних республіках неминуче посилювало національні тенденції, зливалося з ними» (Майстренко, 1978, с. 165). І навпаки, ліквідацію системи раднаргоспів і відновлення галузевих міністерств, що існували при Сталіні, яким було передано управління всією радянською промисловістю, крім місцевої, залишеної в розпорядження союзних республік, І. Майстренко оцінює різко негативно – як торжество централізму і великодержавного шовінізму: «Ліквідувавши децентралізацію в управлінні економікою і взагалі всією країною, партійний апарат взяв і більш рішучий курс у проведенні русифікації та асиміляції неросійських народів. Ба більше, молоді партійні кадри іншого курсу й не знали, і самі були виховані в російському великодержавному націоналістичному дусі» (Майстренко, 1978, с. 174).

Отже, українська діаспорна історіографічна традиція, присвячена аналізу особливостей розвитку промисловості Української РСР у повоєнне двадцятиріччя, значно відрізняється від радянського історіописання: попри відсутність можливості працювати з першоджерелами в радянських архівах (утім, у радянських істориків такої можливості теж не було), оперуючи тільки опублікованими матеріалами, але вільні від партійного диктату й спроможні застосовувати у своїх дослідженнях наявний

теоретико-методологічний інструментарій історичної науки, українські історики в еміграції змогли створити набагато більш об'єктивнішу концепцію історії української промисловості повоєнного двадцятиріччя (1946–1965 рр.). Ба

більше, після відновлення Україною незалежності саме діаспорний історіографічний наратив ліг в основу зароджуваного історіописання зазначеної теми в сучасній українській історичній науці.

Список використаних джерел:

- Атаманенко, А. (2013). Українська історіографія в біполярному світі. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя: ЗНУ. Вип. XXXVI. С. 297–304.
- Винар, Б. (1958). Економічний колоніалізм в Україні. Париж: Націоналістичне вид-во в Європі. 186 с.
- Винар, Б. (1965). Матеріали до історії економічних дослідів на еміграції (1919–1964). Мюнхен-Нью-Йорк. 115 с.
- Винар, Б. (1964). Українська промисловість. Студія Советського колоніалізму. Париж-Нью-Йорк-Мюнхен: Перша Українська друкарня у Франції. 397 с.
- Калакура, Я. (2004). Українська історіографія: Курс лекцій. Київ: Генеза. 496 с.
- Кононенко, К. (1965). Колоніальний визиск – основа советської індустріалізації. Нью-Йорк: Пролог. 29 с.
- Кононенко, К. (1965). Україна і Росія. Соціально-економічні підстави української національної ідеї. 1917–1960. Мюнхен: УТГІ. 535 с.
- Коропечкий, І. С. (1995). Дещо про минуле, недавнє минуле та сучасне української економіки. К.: Либідь. 240 с.
- Майстренко, І. (1948). Більшовицький бонапартизм. Женева. 175 с.
- Майстренко, І. (1979). Історія Комуністичної партії України. Мюнхен: Сучасність. 259 с.
- Майстренко, І. (1955). Кризові процеси в советській економіці. Мюнхен. 123 с.
- Майстренко, І. (1983). Спробуймо заглянути в завтрашній день. *Діялог*. Ч. 9. С. 5–15.
- Майстренко, І. (1978). Национальная политика КПСС в её историческом развитии. Мюнхен: Сучасність. 223 с.
- Нефьодов, Д. В. (2018). Робітництво УРСР повоєнного двадцятиріччя (1946–1965 рр.) в історіографії. Миколаїв: Ліон. 404 с.
- Свистун, В. (1959). Моя друга поїздка на Україну. Вінніпег: Канадське товариство культурного зв'язку з Україною. 92 с.
- Соловей, Д. (1960). Політика ЦК КПСС у плануванні розвитку промисловості та промислових кадрів на Україні. Нью-Йорк: Пролог. 108 с.
- Соловей, Д. (1965). Фінансовий визиск України. Детройт: Вільна Україна. 58 с.
- Субтельний, О. (1991). Україна: історія / Пер. з англ. Ю. І. Шевчука; Вст. ст. С. В. Кульчицького. Київ: Либідь. 512 с.
- Ясь, О. (2005). Українська зарубіжна історіографія 1945–1991 рр. у світлі рефлексій її репрезентантів. *Ейдос. Альманах теорії та історії*. Вип. 1. Київ: Ін-т історії України НАН України. С. 333–357.

References:

- Atamanenko, A. (2013). Ukrainska istoriografii v bipoliarnomu sviti [Ukrainian historiography in a bipolar world]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*. Zaporizhzhia: ZNU. Vyp. XXXVI. S. 297–304.
- Vynar, B. (1958). Ekonomichnyi koloniiializm v Ukraini [Economic Colonialism in Ukraine]. Paris: Nationalist press in Europe [in Ukrainian].
- Vynar, B. (1965). Materiialy do istorii ekonomichnykh doslidiv na emihratsii (1919–1964) [Materials for the history of economic experiments in emigration (1919–1964)]. Munich-New York [in Ukrainian].
- Vynar, B. (1964). Ukrainska promyslovist. Studiia Sovietskoho koloniiializmu [Ukrainian Industry. A Study of Soviet Colonialism]. Paris-New York-Munich: First Ukrainian Printing House in France [in Ukrainian].
- Kononenko, K. (1965). Koloniiialnyi vyzysk – osnova sovietskoï indstriializatsii [Colonial Exploitation – the Basis of Soviet Industrialization]. New York: Proloh [in Ukrainian].
- Kononenko, K. (1965). Ukraina i Rosiia. Sotsiialno-ekonomichni pidstavy ukrainskoï natsionalnoi idei. 1917–1960 [Ukraine and Russia. Socio-economic foundations of the Ukrainian national idea. 1917–1960]. Munich: UTGI [in Ukrainian].
- Koropetskyi, I. S. (1995). Deshcho pro mynule, nedavnie mynule ta suchasne ukrainskoï ekonomiky [Something about the past, recent past and present of the Ukrainian economy]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

- Maistrenko, I. (1948). Bilshovytskyi bonapartyzm [Bolshevik Bonapartism]. Geneva [in Ukrainian].
- Maistrenko, I. (1979). Istoriiia Komunistychnoi partii Ukrainy [History of the Communist Party of Ukraine]. Munich: Suchasnist [in Ukrainian].
- Maistrenko, I. (1955). Kryzovi protsesy v sovetskii ekonomitsi [Crisis Processes in the Soviet Economy]. Munich [in Ukrainian].
- Maistrenko, I. (1983). Sprobuimo zahlianyty v zavtrashnii den [Let's try to look into tomorrow]. *Diialoh – Dialogue*, Vol. 9, 5–15 [in Ukrainian].
- Maistrenko, I. (1978). Nacionalnaya politika KPSS v eyo istoricheskoy razviti [National policy of the CPSU in its historical development]. Munich: Suchasnist [in Russian].
- Nefodov, D. V. (2018). Robitnytstvo URSR povoiennoho dvadtsiatyrichchia (1946–1965 rr.) v istoriografii [Labor of the Ukrainian SSR in the post-war twentieth century (1946–1965) in historiography]. Mykolaiv: Ilion [in Ukrainian].
- Svystun, V. (1959). Moia druha poizdka na Ukrainu [My second trip to Ukraine]. Vinnipeg: Kanadske tovarystvo kulturnoho zv'iazku z Ukrainoiu [in Ukrainian].
- Solovei, D. (1960). Polityka TsK KPSS u planuvanni rozvytku promyslovosti ta promyslovykh kadriv na Ukraini [The Policy of the Central Committee of the CPSU in Planning the Development of Industry and Industrial Personnel in Ukraine]. New York: Proloh [in Ukrainian].
- Solovei, D. (1965). Finansovyi vyzysk Ukrainy [Financial Extortion of Ukraine]. Detroit: Vilna Ukraina [in Ukrainian].
- Subtelnyi, O. (1991). Ukraina: istoriia [Ukraine: history]. (Yu. I. Shevchuka, Trans.). S. V. Kulchytsky (Ed.) Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Yas, O. (2005). Ukrainska zarubizhna istoriografiia 1945–1991 rr. u svitli refleksii yii reprezentantiv [Ukrainian foreign historiography 1945–1991 in the light of reflections of its representatives]. *Eidos. Almanakh teorii ta istorii – Eidos. Almanac of theory and history*, 1, 333–357 [in Ukrainian].

ЗМІСТ

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Благий Володимир Михайлович ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ПІД ЧАС АГРЕСІЇ ТА ВОЄННИХ ДІЙ: РОЛЬ РЕЛІГІЙНИХ ТА ПСЕВДОРЕЛІГІЙНИХ ЧИННИКІВ.....	4
Делятинський Руслан Іванович, Василів Павло Романович, Єгрешій Олег Ігорович, Випасняк Андрій Іванович «ВДАВАВ ПРАВОСЛАВНОГО, АЛЕ ДОДЕРЖУВАВСЯ ДАВНІХ УНІАТСЬКИХ ПРАКТИК»: СПРОБА РЕКОНСТРУКЦІЇ ІСТОРИЧНОГО ПОРТРЕТУ СВЯЩЕННИКА МИХАЙЛА АНДРІЙОВИЧА ФЕДОРАКА (1921–1995). ЧАСТИНА 2: ДУШПАСТИР СВОГО НАРОДУ: МІЖ «ПРАВОСЛАВ'ЯМ» І «УНІАТСТВОМ», АБО ЯК ВІДБУЛАСЯ ЗМІНА РЕЛІГІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (1958–1995).....	11
Zuikov Volodymyr TRAINING OF CHAPLAINS AS A FOUNDATION FOR THE DEVELOPMENT OF SPIRITUAL SUPPORT IN MODERN UKRAINIAN SOCIETY.....	29
Корчук Вячеслав Іванович, Полушкін Олександр Олександрович ЕСХАТОЛОГІЧНІ УЯВЛЕННЯ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ В УКРАЇНІ У ХХІ СТОЛІТТІ: АНАЛІЗ ЕМПІРИЧНИХ ДАНИХ.....	37
Меренков Гнат Анатолійович, Калинчук Ростислав Ярославович МУЗИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВАНГЕЛІЗАЦІЇ СЕКУЛЯРНОЇ МОЛОДІ: БОГОСЛОВСЬКИЙ АНАЛІЗ І МІСІОНЕРСЬКИЙ ПІДХІД ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ.....	43
Осташук Іван Богданович, Шевчук Андрій Васильович, Ковальчук Олександр Олександрович ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАТЬКІВСТВА В СІМ'ЯХ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ: ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ І СВІТОГЛЯДНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ.....	48
Пономаренко Олександр Іванович РЕЛІГІЙНЕ ЯДРО НОВОГО АНІМІЗМУ.....	54
Саган Олександр Назарович, Саган Галина Василівна МІЖНАРОДНЕ ГРОМАДСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ПЛАТФОРМА ЄДНОСТІ ХРИСТІЯН КРАЇН БАЛТО-ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ»: ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНІЦІАТИВИ, ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ.....	64
Синчак Богдан Анатолійович ЗВИНУВАЧЕННЯ В ОБМЕЖЕННІ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ: АРГУМЕНТАЦІЯ ООН ТА УКРАЇНИ.....	81
Ці Ян ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ КИЇВСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ АКАДЕМІЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РЕЛІГІЙНОЇ ФІЛОСОФІЇ.....	87

ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

Анісімов Володимир В'ячеславович ПІДРУЧНИК ІСТОРІЇ ТА ІСТОРИЧНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ 2014–2019 РР.....	96
---	----

Біліченко Лідія Сергіївна УСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ ПОЛІТКАТОРЖАН ТА ЗАСЛАНЦІВ (1921–1935 РОКИ).....	104
Бондар Юлія Олександрівна ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ РСР У ПОВОЄННЕ ДВАДЦЯТИРІЧЧЯ (1946–1965 РР.) У РОБОТАХ ІСТОРИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ.....	112
Комарніцький Олександр Борисович Я – БОРЕЦЬ ЗА УКРАЇНСЬКУ НЕЗАЛЕЖНУ ДЕРЖАВУ, ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД. ЙОСИП ДЕМЧУК (ЛУГОВИЙ) У НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОМУ РУСІ.....	119
Кравчук Богдан Васильович МЕМУАРНА СПАДЩИНА ПІЗНЬОПРОТЕСТАНТСЬКИХ ГРОМАД НАДДНІПРЯНЩИНИ СЕРЕДИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ ЯК КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ФЕНОМЕН.....	128
Кузьмінський Сергій Григорович ІСТОРІОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ В ЧЕХОСЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ В 1920–1930-Х РОКАХ.....	135
Левенець Олександр Миколайович РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ В ЛУЦЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ІНСТИТУТІ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ В 1946–1991 РОКАХ.....	144
Леннік Ілля Юрійович СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ БОГДАНА СТУПКИ В ДИТЯЧІ ТА ЮНАЦЬКІ РОКИ: ВПЛИВ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ.....	154
Налівайко Андрій Олександрович ОБРАЗ ПЕТРА ДАМІАНІ В НАУКОВОМУ ДОРОБКУ ПРОФЕСОРА АНДРІЯ СЕРГІЙОВИЧА ВЯЗИГІНА.....	161
Рассоха Ігор Миколайович УСУПЕРЕЧ БРОДЕЛЮ: ПЕРЕДОВІ РИСИ МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ 18–19-ГО СТОЛІТЬ (БІЛИЙ ХЛІБ І ВИНОКУРІННЯ).....	170
Ронай Леррі ЦЕРКОВНІ ТА СОЦІАЛЬНІ РЕФОРМИ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХVІІІ – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	176
Чирук Святослав Володимирович ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В СТАРОМУ КОДАКУ В 1764 РОЦІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ СПОВІДНОГО РОЗПИСУ).....	184

ФІЛОСОФІЯ

Аршинов Сергій Володимирович СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ: ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ГОРИЗОНТИ СУБ'ЄКТНОСТІ.....	193
Варипасєв Олексій Михайлович ФІЛОСОФІЯ ЇЖІ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ЧАС: ЕТНОКУЛЬТУРНІ МОДЕЛІ ТА ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ РЕАЛІЇ.....	199

Гриценко Марина Василівна, Гриценко Сергій Миколайович ФЕНОМЕН АКАДЕМІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У СУЧАСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ.....	209
Дунець Василь Богданович, Щепанський Віталій Вікторович МУЗЕЙ НАУКИ ЯК МЕРЕЖА: РОЛЬ ІНТЕРПРЕТАТОРІВ КРИЗЬ ПРИЗМУ АКТОРНО-МЕРЕЖЕВОЇ ТЕОРІЇ БРУНО ЛАТУРА.....	216
Запорожченко Олексій Володимирович ФІЛОСОФІЯ НАУКИ В ЕПОХУ ПОСТНЕКЛАСИЧНОСТІ: НОВІ АСПЕКТИ ЕТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	227
Ільчук Сергій Петрович, Гоян Ігор Миколайович СОЦІАЛЬНА ЕКСКЛЮЗІЯ ЯК ПОРУШЕННЯ СУСПІЛЬНОЇ УГОДИ.....	236
Карлов Олег Юрійович ФІЛОСОФСЬКИЙ СКЛАДНИК ІСТОРИЧНОГО ЗНАННЯ Й ПІЗНАННЯ: БАЛАСТ ЧИ ІМПЕРАТИВ?	247
Лім Лариса Анатоліївна ОНТОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОМУНІКАТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ.....	255
Матюшко Богдан Костянтинівич ДИСЕРТАЦІЙНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ-ОСВІТЯН КАФЕДРИ ФІЛОСОФІЇ ДРАГОМАНІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПЕРШІ 10 РОКІВ ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ.....	261
Мимрук Олександр Віталійович ВІРТУАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ І ПАМ'ЯТЬ: ЯК ВІДЕОІГРИ ЗБЕРІГАЮТЬ ПАМ'ЯТЬ ПРО ЗНАЙОМІ ФІЗИЧНІ ПРОСТОРИ.....	273
Миненко Олександр Валентинович ДЕКОНСТРУКЦІЯ КУЛЬТУРНИХ НАРАТИВІВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ.....	278
Пальчик Андрій Олександрович ПРОБЛЕМА ВІДНОШЕННЯ «БОГ – СВІТ» В ЕНЦИКЛІЦІ ПАПИ ФРАНЦИСКА «LAUDATO SI'»: СПРОБИ ПАНЕНТЕЇСТИЧНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ.....	284
Пацалюк Іван Петрович КОНЦЕПЦІЯ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНОМУ ДИСКУРСАХ.....	293
Рябчий Іван Сергійович ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПЕРФОРМАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕАТРУ НО	300
Тарапата-Більченко Лідія Григорівна ЗВУК, ЗНАК, СЕНС У ДИСКУРСІ SOUND STUDIES.....	308
Цихуляк Іван Михайлович, Кондратюк-Антонова Тетяна Вячеславівна, Чебан Оксана Михайлівна ФІЛОСОФІЯ НАДІЇ: ОПТИМІЗМ ЯК ДУХОВНА ОПОРА КРИЗОВИХ СУСПІЛЬСТВ.....	314
Чорна Лідія Валеріївна, Ткаченко Дмитро ФІЛОСОФСЬКЕ ОСЯГНЕННЯ ЕВОЛЮЦІЇ ПОНЯТТЯ «ЦІННІСТЬ»: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД	321

Шуба Наталія Ігорівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕЛІГІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ:
ПРОЯВИ ЕСХАТОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ.....331

Яременко Іван Костянтинівич

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ПРЕДМЕТ
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ.....339

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Baluszyńska Anna, Tobiasiewicz Edyta

KAWA JAKO SYMBOL KOLONIALIZMU: SPOŁECZNA HISTORIA KAWY JAKO
ELEMENT GLOBALNYCH RELACJI WŁADZY I DYFUZJI KULTUROWEJ.....346

Вільчинський Юрій Михайлович

КОНЦЕПЦІЯ БЕЗМЕЖНОСТІ ЯК ОСНОВА ФАУСТІВСЬКОЇ
КУЛЬТУРНОЇ ПАРАДИГМИ.....358

Havrylovych Serhiy

CULTURAL DIALOGUE OF UKRAINE IN INTERNATIONAL
EXHIBITION PRACTICES OF VISUAL ART, 2014–2024:
A REVIEW OF UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY.....362

**Гальона Наталія Павлівна, Дудко Ірина Володимирівна, Калита Оксана Михайлівна,
Шемет Валентина Григорівна**

ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ.....374

Голотенко Павло Ігорович

СУТНІСТЬ ІСТОРІОСОФІЇ ЯК ФЕНОМЕНУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
В КОНЦЕПЦІЇ КОСТЯНТИНА КИСЛЮКА.....381

Дудніков Сергій Петрович

ВПЛИВ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ НА КОЛЕКТИВНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ.....389

Zhukova Yanina

CULTURAL DEVELOPMENT OF FASHION INNOVATIONS
IN UKRAINE AND THE WORLD.....399

Кубрак Олег Вікторович

ТВОРЧІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ
ПАРИЗЬКОЇ ШКОЛИ (ПЕРША ТРЕТИНА XX СТОЛІТТЯ).....407

Леута Олександр Іванович, Леміш Наталія Євгенівна, Титаренко Олена Юріївна,

Кравцова Юлія Валентинівна, Овчиннікова Ірина Ігорівна
КОНЦЕПТ «ДОБРО» В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АМЕРИКАНСЬКІЙ
МОВНИХ КАРТИНАХ СВІТУ: СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ.....415

Логвіненко Катерина Олександрівна

ЦИФРОВІ ФОТОАРХІВИ ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
Й ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ.....426

Петренко Владислав Вадимович

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО РІЧ У РОБОТАХ СИМОНІ ВЕЙЛЬ.....432

Петренко Дмитрій Володимирович, Стародубцева Лідія Володимирівна КУЛЬТУРНА АНТРОПОЛОГІЯ ЕДУАРДУ ВІВЕЙРУША ДЕ КАСТРУ: ОНТОЛОГІЧНИЙ ПОВОРІТ І ДЕКОЛОНІЗАЦІЯ МИСЛЕННЯ.....	441
Шкорубська Віта Петрівна ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ МУЗЕЇВ ЯК ЗАСІБ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ ПРОПАГАНДИ.....	450
Янковський Степан Владиславович ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ ФЛОРІАНА ЗНАНЕЦЬКОГО (СПРОБА АКТУАЛІЗАЦІЇ).....	457
Русаков Сергій Сергійович ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЦІННІСНО-КУЛЬТУРНИЙ ВИКЛИК ВОЄННОГО ЧАСУ.....	463
ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНІ ВІДНОСИНИ	
Василенко Вікторія Станіславівна ОБМЕЖЕННЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІННІСНИХ ПІДСТАВ.....	471

CONTENTS

RELIGIOUS STUDIES

Blahyi Volodymyr

PSYCHO-EMOTIONAL STATE DURING AGGRESSION AND MILITARY ACTIONS: THE ROLE OF RELIGIOUS AND PSEUDO-RELIGIOUS FACTORS.....	4
--	---

Deliatynskyi Ruslan, Vasyliv Pavlo, Yehreshii Oleg, Vypasniak Andrii

“HE PRESENTED TO BE ORTHODOX, BUT ADHERED TO ANCIENT UNIATE PRACTICES”: AN ATTEMPT TO RECONSTRUCT THE HISTORICAL PORTRAIT OF PRIEST MYKHAILO ANDRIYOVYCH FEDORAK (1921–1995).....	11
--	----

Zuikov Volodymyr

TRAINING OF CHAPLAINS AS A FOUNDATION FOR THE DEVELOPMENT OF SPIRITUAL SUPPORT IN MODERN UKRAINIAN SOCIETY.....	29
--	----

Korchuk Vyacheslav, Polushkin Oleksandr

ESCHATOLOGICAL BELIEFS OF SEVENTH-DAY ADVENTISTS IN UKRAINE IN THE 21ST CENTURY: AN ANALYSIS OF EMPIRICAL DATA.....	37
--	----

Mierienkov Hnat, Kalinchuk Rostyslav

MUSIC AS A TOOL FOR EVANGELIZING SECULAR YOUTH: A THEOLOGICAL ANALYSIS AND THE MISSIONAL APPROACH OF THE SEVENTH-DAY ADVENTIST CHURCH.....	43
--	----

Ostashchuk Ivan, Shevchuk Andrii, Kovalchuk Oleksandr

THE EDUCATIONAL POTENTIAL OF PARENTING IN SEVENTH-DAY ADVENTIST FAMILIES: FORMATION OF MORAL-ETHICAL VALUES AND WORLDVIEW ORIENTATIONS OF THE INDIVIDUAL.....	48
---	----

Ponomarenko Oleksandr

RELIGIOUS CORE OF THE NEW ANIMISM.....	54
--	----

Sagan Oleksandr, Sahan Halyna

INTERNATIONAL PUBLIC ASSOCIATION “PLATFORM FOR THE UNITY OF CHRISTIANS OF THE BALTIC-BLACK SEA COUNTRIES”: ACTIVITIES, INITIATIVES, POTENTIAL OPPORTUNITIES.....	64
--	----

Synchak Bohdan

ACCUSATIONS OF RESTRICTING RELIGIOUS FREEDOM: ARGUMENTS OF THE UNITED NATIONS AND UKRAINE.....	81
---	----

Qi Yang

INTELLECTUAL TRADITIONS OF THE KYIVAN ORTHODOX ACADEMY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN RELIGIOUS PHILOSOPHY.....	87
--	----

HISTORY AND ARCHAEOLOGY

Anisimov Volodymyr

TEXTBOOK OF HISTORY AND HISTORICAL POLITICS IN UKRAINE 2014–2019.....	96
--	----

Bilichenko Lidiia ALL-UKRAINIAN SOCIETY OF FORMER POLITICAL PRISONERS AND EXILE TRIALS (1921–1935).....	104
Bondar Yuliya THE INDUSTRY OF THE UKRAINIAN SSR IN THE POSTWAR TWENTY-YEAR PERIOD (1946–1965) IN THE WORKS OF UKRAINIAN DIASPORA HISTORIANS.....	112
Komarnitsky Oleksandr “I AM A FIGHTER FOR AN INDEPENDENT UKRAINIAN STATE, FOR THE UKRAINIAN PEOPLE”. YOSYP DEMCHUK (LUGOVOI) IN THE NATIONAL LIBERATION MOVEMENT.....	119
Kravchuk Bohdan MEMOIR HERITAGE OF LATE PROTESTANT COMMUNITIES OF THE NADDNIPRIANS IN THE MID-19TH – EARLY 20TH CENTURY AS A CULTURAL AND HISTORICAL PHENOMENON.....	128
Kuzminskyi Sergii HISTORIOGRAPHICAL RESEARCH OF THE ACTIVITIES OF UKRAINIAN EMIGRATION IN THE CZECHOSLOVAK REPUBLIC IN THE 1920–1930.....	135
Levenets Oleksandr DEVELOPMENT OF PHYSICAL EDUCATION AND SCIENCE IN THE LESYA UKRAINKA STATE PEDAGOGICAL INSTITUTE OF LUTSK IN 1946–1991.....	144
Lennik Illia THE FORMATION OF BOGDAN STUPKA’S PERSONALITY DURING HIS CHILDHOOD AND ADOLESCENCE: INFLUENCE OF FAMILY UPBRINGING.....	154
Nalivayko Andrii THE IMAGE OF PETR DAMIANI IN THE SCIENTIFIC WORK OF PROFESSOR ANDREY SERGIEVICH VYAZYGIN.....	161
Rassokha Ihor AGAINST BRAUDEL: ADVANCED FEATURES OF THE MATERIAL CULTURE OF UKRAINE IN THE 18 TH – 19 TH CENTURIES (WHITE BREAD AND DISTILLERY).....	170
Ronai Lerri CHURCH AND SOCIAL REFORMS IN GREAT BRITAIN IN THE SECOND HALF OF THE 18TH – FIRST HALF OF THE 19TH CENTURY.....	176
Chyruk Sviatoslav DEMOGRAPHIC SITUATION IN STARYI KODAK IN 1764 YEAR (BY THE CONFESSIONAL LIST MATERIALS).....	184

PHILOSOPHY

Arshynov Serhii THE SOCIAL DIMENSION OF PERSONAL IDENTITY: DETERMINANTS AND HORIZONS OF SUBJECTIVITY.....	193
--	-----

Varypaiev Olexii THE PHILOSOPHY OF FOOD IN UKRAINE DURING WARTIME: ETHNOCULTURAL MODELS AND EXISTENTIAL REALITIES.....	199
Hrytsenko Maryna, Hrytsenko Serhii THE PHENOMENON OF ACADEMIC VALUES IN CONTEMPORARY PHILOSOPHICAL DISCOURSE.....	209
Dunets Vasyl, Shchepanskyi Vitalii SCIENCE MUSEUM AS A NETWORK: THE ROLE OF INTERPRETERS THROUGH THE PRISM OF BRUNO LATOUR'S ACTOR-NETWORK THEORY.....	216
Zaporozhchenko Oleksii PHILOSOPHY OF SCIENCE IN THE POST-NONCLASSICAL ERA: NEW ASPECTS OF ETHICAL RESPONSIBILITY.....	227
Ilchuk Sergiy, Hoian Ihor SOCIAL EXCLUSION AS A VIOLATION OF THE SOCIAL CONTRACT.....	236
Karlov Oleg THE PHILOSOPHICAL COMPONENT OF HISTORICAL KNOWLEDGE AND COGNITION: BALLAST OR IMPERATIVE?.....	247
Lim Larysa ONTOLOGICAL FOUNDATIONS OF COMMUNICATIVE MECHANISMS.....	255
Matiushko Bogdan DISSERTATION RESEARCHES OF YOUNG SCIENTISTS-EDUCATORS OF THE DEPARTMENT OF PHILOSOPHY OF THE DRAHOMANOV'S UNIVERSITY FROM IN THE FIRST 10 YEARS OF THE INSTITUTE OF PHILOSOPHY AND EDUCATIONAL POLICY	261
Mymruk Oleksandr VIRTUAL MODELING AND MEMORY: HOW VIDEO GAMES PRESERVE THE MEMORY OF VANISHING PHYSICAL SPACES.....	273
Mynenko Oleksandr DECONSTRUCTING CULTURAL NARRATIVES IN THE DIGITAL AGE.....	278
Palchyk Andrii THE PROBLEM OF GOD-WORLD RELATIONSHIP IN POPE FRANCIS' ENCYCLICAL "LAUDATO SI": ATTEMPTS AT PANENTHEISTIC INTERPRETATION....	284
Patsaliuk Ivan THE CONCEPT OF THE INDUSTRIAL REVOLUTION IN PHILOSOPHICAL AND SOCIOHUMANITARIAN DISCOURSES.....	293
Riabchyi Ivan PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF THE PERFORMATIVE POTENTIAL OF THE THEATER NO.....	300
Tarapata-Bilchenko Lidiia SOUND, SIGN, SENSE IN DISCOURSE SOUND STUDIES.....	308
Tsykhuliak Ivan, Kondratyuk-Antonova Tetyana, Cheban Oksana PHILOSOPHY OF HOPE: OPTIMISM AS A SPIRITUAL PILLAR OF CRISIS SOCIETIES.....	314

Chorna Lidiya, Tkachenko Dmytro PHILOSOPHICAL COMPREHENSION OF THE EVOLUTION OF THE CONCEPT OF “VALUE”: AN INTERDISCIPLINARY APPROACH.....	321
Shuba Nataliia TRANSFORMATION OF RELIGIOUS WORLDVIEW IN THE MODERN WORLD: MANIFESTATIONS OF ESCHATOLOGICAL CONSCIOUSNESS.....	331
Yaremenko Ivan THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS A SUBJECT OF SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS.....	339
CULTUROLOGY	
Baluszyńska Anna, Tobiasiewicz Edyta COFFEE AS A SYMBOL OF COLONIALISM: THE SOCIAL HISTORY OF COFFEE AS PART OF GLOBAL POWER RELATIONS AND CULTURAL DIFFUSION.....	346
Vilchynskyy Yuriy THE CONCEPT OF INFINITY AS THE BASIS OF THE FAUSTIAN CULTURAL PARADIGM.....	358
Havrylovych Serhiy CULTURAL DIALOGUE OF UKRAINE IN INTERNATIONAL EXHIBITION PRACTICES OF VISUAL ART, 2014–2024: A REVIEW OF UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY.....	362
Galona Nataliia, Dudko Iryna, Kalyta Oksana, Shemet Valentina THE SPECIFIC FEATURES OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN SCIENTIFIC DISCOURSE.....	374
Holotenko Pavlo THE ESSENCE OF HISTORIOSOPHY AS A PHENOMENON OF UKRAINIAN CULTURE IN THE CONCEPT OF KOSTYANTYN KYSLYUK.....	381
Dudnikov Serhii THE INFLUENCE OF MASS CULTURE ON COLLECTIVE IDENTITY.....	389
Zhukova Yanina CULTURAL DEVELOPMENT OF FASHION INNOVATIONS IN UKRAINE AND THE WORLD.....	399
Kubrak Oleg CREATIVITY OF UKRAINIAN ARTISTS IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF THE PARIS SCHOOL (FIRST THIRD OF THE 20TH CENTURY).....	407
Leuta Oleksandr, Lemish Nataliya, Tytarenko Olena, Kravtsova Yuliia, Ovchynnikova Iryna CONCEPT “GOOD” IN UKRAINIAN AND AMERICAN WORLDVIEWS: SIMILARITIES AND DIFFERENCES.....	415
Lohvinenko Kateryna DIGITAL PHOTO ARCHIVES AS A FACTOR IN PRESERVING CULTURAL HERITAGE AND SHAPING NATIONAL IDENTITY IN UKRAINE.....	426

Petrenko Vladyslav ON THE QUESTION OF THE THING IN THE WORKS OF SIMONE WEIL.....	432
Petrenko Dmitry, Starodubtseva Lidiya EDUARDO VIVEIRUS DE CASTRO'S CULTURAL ANTHROPOLOGY: ONTOLOGICAL TURN AND DECOLONIZATION OF THOUGHT.....	441
Shkorubska Vita USE OF UKRAINIAN MUSEUMS AS A MEANS OF RUSSIAN MILITARY PROPAGANDA.....	450
Jankowski Stephan FLORIAN ZNANIECKI'S PHILOSOPHY OF CULTURE (AN ATTEMPT TO ACTUALISE).....	457
Rusakov Serhii EUROPEAN INTEGRATION AS A VALUE-CULTURAL CHALLENGE OF WARTIME.....	463
STATE-CHURCH RELATIONS	
Vasylenko Viktoriia RESTRICTIONS ON RELIGIOUS FREEDOM DURING THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: TRANSFORMATION OF VALUE FOUNDATIONS.....	471

НОТАТКИ

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

Випуск 2 (14)

Коректура • Ірина Миколаївна Чудеснова

Комп'ютерна верстка • Ковальчук Юрій Васильович

Формат 60×84/8. Гарнітура Times New Roman. Папір офсет. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 56,96. Замов. № 0725/627. Наклад 300 прим.
Підписано до друку 30.05.2025 р.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.